

Et bæredygtigt Arktis

Arktisk samarbejdsprogram
2022-2024

Indhold

Formål	3
Vores vision 2030 angiver retningen	4
Kategorier i det arktiske samarbejdsprogram 2022-2024	9
Organisering	11

Denne publikation findes også som en webtilgængelig version online:

<https://pub.norden.org/politknord2021-734>

Foto: Salvör Gissurardóttir

Formål

En stor del af Norden er beliggende i den arktiske region, og de nordiske lande har historisk set både sammen og hver for sig bidraget til at sætte Arktis på den internationale dagsorden. Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram har som en del af dette arbejde gennem årtier bidraget til øget viden om miljø, økonomi og sociale forhold i regionen.

Samarbejdsprogrammet udgør dermed et vigtigt led i arbejdet med at fremme nordisk internationalt samarbejde i Arktis. Samarbejdsprogrammet 2022-2024 er det niende program i rækken siden 1996, og det første under *Vores vision 2030*. Programmets længde er blevet afkortet fra fire til tre år for tidsmæssigt at følge handlingsplanen for visionen 2021-2024.

Ledestjernen for programmet er fortsat at skabe en bæredygtig udvikling. Arktis er en region i udvikling med behov for et bevidst, systematisk og kontinuerligt samarbejde med henblik på at bidrage til en udvikling, som bygger på fred, stabilitet, beskyttelse, vækst og velstand. Arktis er en region, der på én og samme tid skal bevares og udvikles. Som observatør i Arktis Råd har Nordisk Ministerråd via det arktiske samarbejdsprogram målrettet bidraget til projekter og initiativer inden for Arktisk Råd.

Den arktiske agenda er med tiden blevet udvidet og inkluderer nu både en håndtering af og tilpasning til klimaforandringer. Den fremhæver også relationen til indbyggernes levevilkår, herunder et ønske om fortsat forbedring af disse gennem økonomisk udvikling og forbedrede erhvervsmuligheder, innovation og iværksætteri samt uddannelse og kompetenceudvikling.

Bredden i programmet og samarbejdets evne til at nå ud til mindre aktører og interessenter i Arktis udgør en styrke for samarbejdet. Samtidig er de enkelte indsatser i samarbejdsprogrammet målrettede og fokuserede nok til at kunne bidrage konkret til de overordnede mål om en bæredygtig udvikling i regionen.

Samarbejdsprogrammet faciliterer partnerskaber med henblik på at bidrage til konkrete løsninger på udfordringer og behov i Arktis. Det danner grundlag for fortsat at drive og etablere netværk og mødepladser, som kan bidrage til at styrke mobilitet, integration og erfaringsudveksling på relevante områder.

Foto: Visit Faroe Islands

Vores vision 2030 angiver retningen

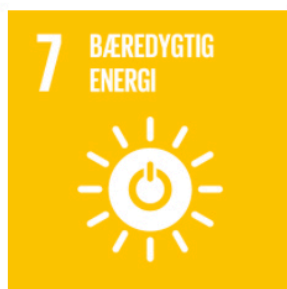
Samarbejdsprogrammer og aktiviteter i regi af Nordisk Ministerråd bidrager til at opfylde *Vores vision 2030*, om at Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region inden 2030. Arktisk samarbejdsprogram bidrager til at opnå de tre strategiske prioriteringer om et grønt Norden, et konkurrencedygtigt Norden og et socialt bæredygtigt Norden, og at opnå de 12 mål i handlingsplanen for 2021–2024 for at nå *Vores vision 2030*.

Et grønt Norden

Sammen vil vi fremme en grøn omstilling af vores samfund og arbejde for kuldioxidneutralitet og en bæredygtig cirkulær og biobaseret økonomi. Det vil vi gøre ved at:

- styrke forskning og udvikling samt fremme løsninger, som understøtter CO₂-neutralitet og klimatilpasning på blandt andet transport-, bygge-, fødevare- og energiområdet.
- bidrage til at sikre biologisk mangfoldighed og bæredygtig udnyttelse af Nordens natur- og havområder.
- fremme cirkulær og bæredygtig økonomi, bæredygtig og konkurrencedygtig produktion, bæredygtige fødevaresystemer samt ressourceeffektive og giftfri kredsløb i Norden.
- gøre det meget enklere og mere attraktivt for nordiske forbrugere at prioritere sunde og miljø- og klimavenlige valg ved hjælp af en fælles satsning på bæredygtigt forbrug.
- bidrage til en positiv udvikling af det internationale miljø- og klimasamarbejde, blandt andet ved at fremme nordiske grønne løsninger i resten af verden.

Den strategiske prioritering *Et grønt Norden* er primært knyttet til følgende verdensmål i Agenda 2030: 6, 7, 11, 12, 13, 14 og 15.

Et konkurrencedygtigt Norden

Sammen vil vi fremme grøn vækst i Norden baseret på viden, innovation, mobilitet og digital integration. Det vil vi gøre ved at:

- støtte viden og innovation og gøre det lettere for virksomheder i hele Norden at udnytte de udviklingsmuligheder, som den grønne tekniske og digitale omstilling og den voksende bioøkonomi skaber, til fulde.
- udvikle kompetencer og velfungerende arbejdsmarkeder, som matcher de krav, som den grønne omstilling og den digitale udvikling stiller, og som understøtter den frie bevægelighed i Norden.
- drage nytte af digitalisering og uddannelse for at knytte de nordiske lande endnu tættere sammen.

Den strategiske prioritering *Et konkurrencedygtigt Norden* er primært knyttet til følgende verdensmål i Agenda 2030: 4, 8, 9 og 11.

Et socialt bæredygtigt Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, ligestillet og sammenhængende region med fælles værdier og styrket kulturudveksling og velfærd. Det vil vi gøre ved at:

- bidrage til en god, ligestillet og tryk sundhed og velfærd for alle.
- arbejde for at få alle borgere i Norden med i den grønne omstilling og den digitale udvikling, udnytte potentialet i omstillingen og modvirke, at kløfterne i samfundet øges på grund af omstillingen.
- give det nordiske civilsamfund, og især børn og unge, en stærkere stemme og en øget deltagelse i det nordiske samarbejde samt øge deres viden om nabolandenes sprog og kultur.
- opretholde tilliden og sammenholdet i Norden, de fælles værdier og det nordiske fællesskab med fokus på kultur, demokrati, ligestilling, inklusion, ikke-diskriminering og ytringsfrihed.

Den strategiske prioritering *Et socialt bæredygtigt Norden* er primært knyttet til følgende verdensmål i Agenda 2030: 3, 5, 10 og 16

Vores vision 2030

Et **konkurrencedygtigt** Norden

Sammen vil vi fremme grøn vækst i Norden baseret på viden, innovation, mobilitet og digital integration.

**Norden skal
blive verdens
mest
bæredygtige og
integrerede
region**

Et **grønt** Norden

Sammen vil vi fremme en grøn omstilling af vores samfund og arbejde for kuldioxidneutralitet og en bæredygtig cirkulær og biobaseret økonomi.

Et **socialt bæredygtigt** Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, ligestillet og sammenhængende region med fælles værdier og styrket kulturudveksling og velfærd.

Foto: Visit Faroe Islands

Kategorier i det arktiske samarbejdsprogram 2022-2024

Nordisk Ministerråd arbejder med Agenda 2030 og de 17 bæredygtighedsmål som en del af visionen. I det arktiske samarbejdsprogram 2022-2024 er bæredygtighedsmålene styrende for arbejdet, hvilket afspejles i prioriteterne nedenfor. Samtidig har programmet dog også en klar tilknytning til Vores vision 2030 med fokus på tre elementer: social bæredygtighed, miljø og økonomi.

Prioriteterne tager udgangspunkt i udvikling i relation til

- Planeten/miljø (PLANET)
- Befolkningen (PEOPLE(S))
- Vækst og velstand (PROSPERITY)
- Der sættes et særsomt fokus på at facilitere denne udvikling gennem samarbejde og partnerskaber (PARTNERSHIPS).

På denne måde bidrager programmet til at opfylde *Vores vision 2030* og til at opnå de 12 delmål i handlingsplanen. Det arktiske samarbejdsprogram skal også ses i sammenhæng med Nordisk Ministerråds tværgående strategier angående ligestilling samt børn og unge.

I prioriteten **PEOPLES** er følgende bæredygtighedsmål relevante for det arktiske samarbejdsprogram: SDG 3 (sundhed og trivsel), SDG 4 (kvalitetsuddannelse), SDG 5 (ligestilling mellem kønnene), SDG 11 (bæredygtige byer), SDG 16 (stærke institutioner) og SDG 17 (partnerskaber).

I Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil ovenstående relevante bæredygtighedsmål inden for temaet PEOPLES blive omsat med henblik på at facilitere og styrke samarbejdsprojekter og kommunikation på følgende områder:

- Oprindelige folk og lokalsamfund
 - Familiers levevilkår, herunder særligt børns og unges vilkår
 - Ligestilling og kønsroller
 - Sundhed og sociale forhold
 - Forskning, uddannelse og kompetenceudvikling
 - Mellemfolkeligt samarbejde, græsrods- og NGO-samarbejde samt civilsamfundsudvikling med henblik på en styrkelse af fredelige, inkluderende og demokratiske samfund.
-

I prioriteten **PLANET** er følgende bæredygtighedsmål relevante for det arktiske samarbejdsprogram: SDG 6 (rent vand), SDG 7 (bæredygtig energi), SDG 11 (bæredygtige byer), SDG 13 (klimaindsats), SDG 14 (livet i havet), SDG 15 (livet på land) og SDG 17 (partnerskaber).

I Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil ovenstående relevante bæredygtighedsmål inden for temaet PLANET blive omsat med henblik på at facilitere og styrke samarbejdsprojekter og kommunikation på følgende områder:

- Innovative løsninger inden for bæredygtig energi
 - Bæredygtige byer og byudvikling
 - Bæredygtig udnyttelse og brug af havets ressourcer
 - Anerkendelse af biodiversitetens betydning og forandring
 - Reduktion af drivhusgasser, tilpasning til klimaudfordringer og modstandsdygtige/robuste samfund.
-

I prioriteten **PROSPERITY** er følgende bæredygtighedsmål relevante: SDG2 (stop sult), SDG 4 (kvalitetsuddannelse), SDG 7 (bæredygtig energi), SDG 8 (anstændige jobs og økonomisk vækst), SDG 9 (industri, innovation og infrastruktur), SDG 11 (bæredygtige byer), SDG 12 (ansvarligt forbrug og ansvarlig produktion) og SDG 17 (partnerskaber).

I Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil ovenstående relevante bæredygtighedsmål inden for temaet PROSPERITY blive omsat med henblik på at facilitere og styrke samarbejdsprojekter med fokus på bæredygtigt næringsliv og økonomisk vækst til gavn for oprindelige folk og lokalsamfund i Arktis på følgende områder:

- Innovation og entreprenørskab, herunder uddannelse i innovation/entreprenørskab og startupmiljøer
 - Digitalisering
 - Forskning og næringslivsudvikling
 - Traditionel kundskab og lokalkundskab
 - Udvikling af lokale erhvervsmuligheder
 - Kulturens betydning for en bæredygtig fremtid i Arktis
 - Relevante erhverv i Arktis, herunder turisme, fødevarerproduktion, madkultur og fødevarereksport.
-

I prioriteten **PARTNERSHIPS** er der to primære relevante bæredygtighedsmål 16 og 17, som fungerer som instrumenter for et øget samarbejde og udviklingen af partnerskaber i Arktis med fokus på:

- Mobilitet og samarbejde over grænser
- Kapacitetsopbygning og samarbejde mellem forskellige aktører og institutioner
- Samarbejde mellem den offentlige og private sektor samt civilsamfundet.

Foto: brandnorway.no

Organisering

De nordiske statsministre har det overordnede ansvar for det nordiske samarbejde. I praksis er ansvaret for samarbejdet uddelegeret til de nordiske samarbejdsministre (MR-SAM) og til Nordisk Samarbejdskomité (NSK), som står for den løbende koordinering af det nordiske regeringssamarbejde.

Nordisk Ministerråd blev dannet i 1971 og er, sit navn til trods, i virkeligheden ikke ét men flere ministerråd. Der findes i dag 11 konstellationer af fagministerråd samt samarbejdsministrenes ministerråd. Beslutninger i de nordiske ministerråd skal vedtages enstemmigt.

Det arktiske samarbejde er en del af Nordisk Ministerråds internationale samarbejde, som er den del af samarbejdsministrenes ansvarsområde.

Kriterier

Samarbejdsprojekter skal først og fremmest bidrage til og bistå i implementering og udvikling af den globale bæredygtighedsdagsorden i Arktis med henblik på synlige regionale og lokale resultater. Vores vision 2030 er også et vigtigt instrument i dette arbejde.

Som hovedregel skal tre nordiske lande være involveret i et samarbejdsprojekt. Et partnerskab mellem tre nordiske lande kan suppleres med et eller flere partnere uden for Norden, for eksempel en eller flere af de øvrige arktiske stater (USA, Canada og Rusland). I vurderingen af projekter bliver der lagt vægt på at samarbejdsprojekter

- bidrager til et grønt, konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt Norden og at opnå et eller flere af de 12 mål i handlingsplanen for *Vores vision 2030*.
- viser påviselige positive virkninger ved fælles nordiske/arktiske løsninger (frem for et projekt, som gennemføres i nationalt regi).
- viser synlige regionale og lokale resultater i Arktis.
- manifesterer og/eller udvikler nordisk/arktisk samhørighed.
- øger nordisk kompetence og konkurrencekraft.
- genererer viden og/eller nye partnerskaber, som skaber nye og innovative tilgange til udvikling i Arktis.
- tager hensyn til oprindelige folk og lokalsamfunds traditionelle kundskaber.
- bidrager til at styrke den samlede nordiske indflydelse internationalt.
- kommunikerer og synliggøres.
- bidrager til Nordisk Ministerråds tværgående strategier.

Budget

Budgetåret for Nordisk Ministerråds budget er kalenderåret. Budgettet for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil følge de etablerede budgetprocedurer for Nordisk Ministerråd. Budgettet godkendes formelt på Nordisk Råds årlige session i uge 44 i et givent år.

Budgettet for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram er delt i to overordnede dele:

1. En politisk prioriteret del, der giver landene prærogativ og en mulighed for at igangsætte højt politisk prioriterede projekter, initiativer og/eller aktiviteter inden for rammerne af programmet
2. En ansøgningsdel, der er åben for alle ansøgere, der imødekommer programmets målsætninger og opfylder de til enhver tid givne kriterier.

Det årlige budget for det arktiske samarbejdsprogram og fordelingen af budgettet i de to dele vil fremgå af det til enhver tid godkendte budget for det givne budgetår.

Forvaltning

MR-SAM har det overordnede ansvar for det arktiske samarbejdsprogram inkl. implementeringen og administrationen af programmet. Der nedsættes en nordisk arktisk rådgivningskomité, Nordisk Rådgivningskomite for Arktis (NRKA), for at bistå med det arktiske samarbejdsprogram i den årlige gennemførelse, ligesom administrationen af den åbne ansøgningsrunde til det arktiske samarbejdsprogram kan udliciteres. Der er mere information om forvaltning og administration af det arktiske samarbejdsprogram på Nordisk Ministerråds hjemmeside.

For yderligere information om generelle forhold i Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram kan Nordisk Ministerråds sekretariats internationale team og relevante rådgiver på området kontaktes.

Om denne publikation

Et bæredygtigt Arktis – Arktisk samarbejdsprogram 2022-2024

PolitikNord 2021:734

ISBN 978-92-893-7161-2 (PDF)

ISBN 978-92-893-7162-9 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politikkord2021-734>

© Nordisk Ministerråd 2021

Layout: Mette Agger Tang

Forsidefoto: Unsplash (pdf), Visit Faroe Islands og Mads Schmidt Rasmussen

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Læs flere nordiske publikationer: www.norden.org/da/publikationer

Sammenhæng mellem samarbejdsprogrammet og *Vores vision 2030*

Al virksomhed i Nordisk Ministerråd skal bidrage til at nå vores vision om, at Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030. Samarbejdsprogrammet beskriver, hvordan sektoren vil arbejde med de tre strategiske prioriteringsområder og bidrage til at nå de 12 mål i handlingsplan 2021–24 for at nå *Vores vision 2030*.

Læs mere på norden.org